

BEWOOND
BEWAARD

BEWOOND
BEWAARD

NIEUWSBR

ZESDE JAARGANG VOORJAAR

■ Adreswijziging

Bij de oprichting van onze vereniging is Monumentenwacht Nederland zo vriendelijk geweest om een Postbus voor ons te openen in Amersfoort. Dit stuitte op toenemende problemen en nu is besloten om het adres naar Amsterdam te verleggen.

Dat wordt nu:

■ Bewoond Bewaard

Herengracht 474
1017 CA Amsterdam
Tel. 0294 - 231280
Fax 0294 - 232651

■ Nieuw stelsel voor restauratie en onderhoud monumenten

Er komt een nieuw stelsel voor de monumentenzorg, waarin het monument en zijn eigenaar centraal staan. Het accent verschuift van restauratie naar planmatig onderhoud van monumenten. Om de eigenaar tot onderhoud aan te zetten, moeten de regelingen voor subsidie zo eenvoudig mogelijk zijn. Dit betekent heldere en snellere procedures en zo veel mogelijk een overheidsloket. De overheid wil zich meer klantgericht opstellen door eigenaren meer te adviseren en te begeleiden. Daarbij moet de kwaliteit van restauraties en onderhoud gewaarborgd blijven. Een landelijke inspectie zal hierop toezicht gaan houden. Dit heeft staatssecretaris Van der Ploeg december 2001 in een brief aan de Tweede Kamer geschreven.

■ Vereenvoudiging financiering

Van der Ploeg vindt het huidige stelsel te ingewikkeld en te traag voor eigenaren, waardoor sommigen voortijdig afhaken. Van het eerste plan voor een restauratie tot het verkrijgen van een vergunning en subsidietoekenning duurt nu soms jaren. Om eigenaren te stimuleren tot planmatig onderhoud wil hij onderhouden opzichte van restauratie aantrekkelijker maken door de financiële ondersteuning van restauratie en onderhoud zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen.

Subsidieregelingen moeten daarbij beter op elkaar aansluiten en waar mogelijk geïntegreerd worden. Eén en dezelfde instantie (een loket) helpt de eigenaren bij restauratie en onderhoud.

Eigenaren met fiscale aftrekmogelijkheden, voornamelijk particulieren met woonhuismonumenten en ondernemingen, hebben in het huidige stelsel recht op fiscale aftrek van de kosten van onderhoud. Daarnaast kunnen zij voor een deel van de restauratiekosten een goedkope lening krijgen in combinatie met subsidie en de voorfinanciering daarvan. Dit alles loopt via de Belastingdienst, gemeente, veelal provincie, de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) en het Nationaal Restauratiefonds (NRF). In het nieuwe stelsel kan het grootste deel van de restauratiekosten worden gefinancierd door een goedkope lening. De Belastingdienst bepaalt de fiscale aftrek en bij het

NRF kan de eigenaar vervolgens de goedkope lening krijgen. De nieuwe regeling is voor de eigenaar financieel gezien in veel gevallen gunstiger dan de huidige regeling. De grote winst zit in de veel snellere afhandeling van de aanvraag: van vele maanden naar enkele weken. De staatssecretaris zal samen met zijn collega Bos van Financiën nog enkele fiscale maatregelen onderzoeken om planmatig onderhoud te stimuleren.

Begeleiding werkzaamheden en kennisnetwerk

Voor de ondersteuning van de eigenaar bij het maken en uitvoeren van plannen voor restauratie en onderhoud maakt Van der Ploeg een onderscheid tussen woonhuizen en overige monumenten. De gemeente zorgt voor de ondersteuning van woonhuizen, het Rijk - lees de RDMZ - voor de overige monumenten. Op deze manier moet de aanwezige kennis optimaal kunnen worden ingezet. Hiervoor is een goede uitwisseling van kennis nodig tussen bijvoorbeeld de rijksoverheid, lokale overheden, gespecialiseerde instituten en bedrijven.

Invoering

Het nieuwe stelsel kan op zijn vroegst per 1 januari 2004 worden ingevoerd. Eigenaren met fiscale aftrekmogelijkheden krijgen echter al vanaf medio 2002 de mogelijkheid om met een goedkope lening hun restauratie snel en eenvoudig te financieren. Hiervoor heeft Van der Ploeg de 75 miljoen gulden (34 miljoen euro) ingezet die het Kabinet

bij de najaarsnota 2001 beschikbaar heeft gesteld voor de monumentenzorg. Deze mogelijkheid komt dan naast de nog bestaande Brm-97 subsidieregeling voor restauraties.

Leden, donateurs en begunstigers

Voor belangstellenden in ons werk voor monumenten is het vaak een vraag wie lid kan worden van onze vereniging en wat het donateurschap inhoudt cq kan verwachten.

Gezien de fiscale wetgeving en de wettelijke status van een eigenaar van een Rijksmonument enerzijds en de fysieke onmogelijkheid om als bestuur zich op de hoogte te houden van alle gemeentelijke regelingen anderzijds is het lidmaatschap met stemrecht van de vereniging beperkt tot eigenaren van Rijksmonumenten. Meestal bewonen die ook zelf hun monument, vandaar de naam van de vereniging. Eigenaren van oudere huizen al of niet gemeentelijke monumenten kunnen donateur worden en hebben eveneens recht op bouwkundige, subsidie- en onderhoudsadviezen en steun van de juridische en technische expertise van de Vereniging Onroerend Goed Belang waarvan wij collectief lid zijn. Zij ontvangen ook de Nieuwsbrief en zijn van harte welkom op vergaderingen en excursies. Bij een volgende statutenwijziging zouden wij de categorie "begunstiger" willen toevoegen voor eenieder of een bedrijf dat onze doelstelling wil steunen.

EMS

Notulen algemene ledenvergadering Bewoond Bewaard, Enkhuizen, 12 mei 2001

Opening

De voorzitter opent de vergadering.

Binnengekomen stukken

Er zijn geen binnengekomen stukken.

Notulen vorige vergadering

De heer Strick van Linschoten geeft aan dat hij het verslag wil aanvullen met een opmerking die hij niet in het verslag terugvindt. Hij heeft in de vorige ledenvergadering aangegeven dat hij het noodzakelijk acht dat de vereniging groeit. Naar zijn mening zouden ook de eigenaren van gemeentelijke monumenten lid moeten kunnen worden. Een groter ledental betekent ook meer gezenschap als vereniging in overleggen. Verder zijn er geen opmerkingen op het verslag. Het verslag wordt daarmee vastgesteld.

Mededelingen

De heer Munnig Schmidt deelt mede dat door het CDA een nota is geschreven met een voorstel om tot een Nationale Monumentenmaatschappij te komen, die gelden beheert voor restauraties. Een dergelijk fonds zou zich, naar zijn mening, moeten bekommeren om de grote monumenten die bij geen van de bestaande organisaties ondergebracht kunnen worden, bijvoorbeeld door hun grootte. De heer van Beusekom geeft aan dat de nota aan de staatssecretaris is voorgelegd en dat hij het in zijn overwegingen

om te komen tot een integrale instandhoudingregeling, betreft. Het Nationaal Restauratiefonds (NRF) beschikt over aanzienlijke reserves. Zij heeft zich gebogen over de vraag hoe zij deze gelden kan inzetten. Uit deze analyse is het idee ontstaan om een homepage op te zetten die zij "monumenten-community" noemt. Doel hiervan is met name om een platform te zijn voor alle organisaties en personen die met monumenten bezig zijn. Informatie uitwisseling is daarbij een belangrijk onderdeel. Een van de ideeën rond dit op te richten platform, die de voorzitter zorgen baart, is het tegenaan van versnippering. Naar mening van de voorzitter is de versnippering juist een groot goed in de monumentenzorg. Het tekent de betrokkenheid van vele mensen bij de zorg voor het gebouwde erfgoed. De vereniging zal de ontwikkelingen rond dit project blijven volgen. Dhr. Munnig Schmidt maakt verder melding van het Friesland project, van een aantal gezamenlijke erfgoedkoopels. Rond de Woningwet zijn ontwikkelingen gaande. Wijzigingen zijn voorgesteld die ertoe moeten leiden dat voor veel, met name relatief kleinere ingrepen, de vergunningplicht vervalt. Deze ontwikkeling baart de betrokkenen bij de monumentenzorg in Nederland grote zorgen. Deze zijn inmiddels aan de betrokken bewindslieden overgebracht.

Zoals eenieder inmiddels zal hebben vernomen is inmiddels de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening tot stand gekomen.

De staatssecretaris is reeds enige tijd bezig met een poging om tot een instandhoudingregime te komen, waarin BROM en BRRM gecombineerd worden. De vrees hierbij is dat door overschatting van de fiscale voorzieningen voor eigenaar-bewoners van rijksmonumenten, zij erop achteruit zullen gaan. Via de NCM worden de ontwikkelingen op dit punt nauwlettend gevolgd.

In het kader van de brede aandacht voor interieurs is een internetsite ontwikkeld

(www.interieurmanifestatie.nl).

Op deze internetsite is veel informatie te vinden over lopende acties rondom interieurs. Ook is er veel informatie over interieurs te vinden. Deze site wordt geleidelijk aan verder uitgebreid.

Financiën

De heer Doeleman heeft een balans en een verlies en winstrekening over het jaar 2000 opgesteld. Deze is uitgereikt aan de aanwezigen.

Geconcludeerd mag worden dat de vereniging ruim bij kas zit. Met dit geld kunnen twee dingen worden gedaan, te weten het opvoeren van activiteiten door de vereniging, zoals meer Nieuwsbrieven, of het verlagen van de contributie. Door de leden wordt aangegeven dat het wenselijk wordt geacht om in ieder geval de public relations activiteiten te intensiveren. Wil de vereniging een stem kunnen laten horen, zal ze meer leden dienen te werven. Hiertoe kan

de ruime kasreserve deels worden aangewend. Dhr. Munnig Schmidt stelt voor om nieuwe folders over de vereniging te laten drukken en elk lid hiervan een setje toe te sturen met het verzoek deze voor te leggen aan mogelijke nieuwe leden. Uiteraard kunnen leden altijd meer exemplaren opvragen bij het secretariaat. Verder nodigt hij de leden van harte uit om initiatieven die tot nieuwe leden kunnen leiden te ontplooiën. Zij kunnen te allen tijde op steun van de vereniging rekenen.

Tot slot merkt dhr. Doeleman op dat hij, door het tijdstip waarop hij de administratie over heeft kunnen nemen, er niet in is geslaagd om de jaarrekening in de Nieuwsbrief op te nemen. Voor de volgende jaren gaat hij ervan uit dat dit wel zal gebeuren.

Contributie 2001

De voorzitter stelt voor om tevens de contributie te verlagen. Het voorstel is om voor het lopend jaar de contributie vast te stellen op f 60,00 en voor volgend jaar op 27,50. In combinatie met het opvoeren van activiteiten gaat de vergadering hiermee akkoord.

Dhr. Doeleman meldt dat in juni de acceptgiro's zullen worden verzonden.

Instellen Kascommissie

De voorzitter nodigt leden uit zitting te nemen in de kascommissie. De heren Knuvelder uit Utrecht en Wirken uit Breda melden zich hiervoor aan.

Rondvraag

Dhr. Strick van Linschoten merkt op dat naar zijn mening in monumentenzorgend Nederland teveel wordt verboden.

Dhr. Wirken vraagt of er mensen zijn die ervaring hebben over de WOZ taxatie en dan met name de vergelijking die daarbij gemaakt wordt tussen monumenten en nieuwbouw. De heer Mauser geeft aan dat hij daarover een brief geschreven heeft aan zijn gemeente. Deze brief ligt ter inzage.

Dhr. Van Beusekom beveelt de Restauratiebeurs in Den Bosch nogmaals van harte aan bij de leden. Voor degenen die geïnteresseerd zijn, is in de laatste Nieuwsbrief een kortingsbon opgenomen.

Sluiting

De voorzitter sluit de vergadering.

Middagprogramma

Na afloop van de vergadering volgt een korte inleiding over en rondleiding door het Snouck van Loosen huis door dhr. Van Leeuwen, de beheerder. Deze rondgang wordt gevolgd door een lunch in het hotel Die Port van Cleve.

Na de lunch verdeelt de groep zich in tweeën en maken de beide groepen een rondwandeling door Enkhuizen onder begeleiding van twee rondleiders. Hoogtepunten in de wandeling zijn een bezoek aan het De Vries huis en het stadhuis van Enkhuizen. In het stadhuis werden de groepen ontvangen door de burgemeester, drs. S.P.M. de Vreeze. Deze hield een korte toelichting op de geschiedenis van Enkhuizen en van

het Stadhuis. Na deze inleiding werden de aanwezigen in de gelegenheid de afzonderlijke kamers te bewonderen. Ter afsluiting van de dag werden een kopje koffie en andere verfrissingen geschonken in het Snouck van Loosenhuis. De prachtige tuin met zon en schaduw, bood een fantastische ambiance voor deze afronding. Mede door het stralende weer was dit de kroon op de middag.

Balans per 31-12-2001 in euro's

Bank	12.748,95
Kapitaal	16.466,45
Spaarrekening	7.260,48
Crediteur	113,45
Contributies nog te innen	231,45
Batig saldo	3.660,98
	20.240,88

Verlies- & Winstrekening 2001

Inkomsten	
Contributies 2001	7.447,43
Contributies voorgaande jaren	102,13
Donaties	136,14
Bijdrage excursie	357,35
Rente/diversen	42,88
Totaal	7.881,67
Uitgaven	
Secretariaat/ administratie	832,07
Ledenvergadering/ excursie	449,24
Drukkerij	2.456,24
Contributies/ lidmaatschappen	483,14
Totaal	4.220,69
Batig saldo	3.660,98

Dreischor, januari 2002

Hugo Doeleman, penningmeester

Restauratie van Monumenten? Houdt het draadloos!

Computer- en Telefoniebedrijven worden nogal eens geconfronteerd met woon- en kantooromgevingen in monumentale of gerestaureerde panden waar (nieuwe) aansluitingen aangebracht moeten worden. De eisen die vervolgens gesteld worden ("we willen geen kabels zien" of "er mag hier niets aan het interieur veranderd worden") kan de leverancier voor een probleem plaatsen of de opdrachtgever voor een hoge kostenpost stellen.

Dikwijls zijn er vindingrijke oplossingen om van de bestaande bekabeling gebruik te maken of via kruipruimten alsnog tot 'onzichtbare' oplossingen te komen.

In het bestek van de te restaureren objecten of fraaie verbouwingen wordt altijd rekening gehouden met elektriciteitsvoorzieningen, maar in veel mindere mate met de bedrading van telefonie, beveiliging of een computernetwerk. Deze kwestie speelt vooral als er een kantoorfunctie wordt opgeleverd of aangepast en de, indien aangebracht, kabelgoten ver verwijderd blijken van de door de gebruikers gewenste bureauopstelling. Nieuwe kabelgoten of geplakte drempels zijn in authentieke omgevingen ongewenst.

Voor deze lastige kwesties dienen zich nu beter inpasbare oplossingen aan: 'wireless' en 'cordless': draadloze communicatie tussen computers en telefoon-toestellen annex centrale. Ook voor bestaande situaties vormen deze draadloze toepassingen een

welkome ontwikkeling, immers bij uitbreiding of interne verhuizing hoeven geen nieuwe aansluitingen meer aangebracht te worden, tenzij er zware programma's draaien, die meer bandbreedte vergen. In dat geval is/ blijft bekabeling vereist.

Kortom "draadloos" respecteert de bestaande situatie of maakt het ontwerp van een (moeilijk uitvoerbaar) bedravingsplan overbodig.

Het vereiste radiosignaal is steeds in een driedimensionale ruimte rond een basisstation ('Access Point' of A.P.) aanwezig. De signaalsterkte neemt snel af naarmate men verder verwijderd raakt van de A.P. Een tweede Access Point neemt vervolgens over de taak van de eerste ('roaming') en zo ontstaat een situatie waarin een ieder verbonden blijft met het PC netwerk of de telefooncentrale. Denk hierbij tevens aan de mobiele telefoon in een auto, die ook steeds door een andere zender/ontvanger wordt overgenomen.

Overigens bedraagt de signaalsterkte van wireless en ook cordless slechts één tiende van de signaalsterkte van een mobiele (GSM) telefoon. Voor PC netwerken is inmiddels een wereldstandaard ontwikkeld: Wi-Fi, voor de ingewijden, een Ethernet standaard waar 90% van alle computernetwerken mee overweg kan. De snelheid, betrouwbaarheid, afscherming en uitwisselbaarheid van Wi-Fi producten voor een gewone kantooromgeving is nu gegarandeerd. De vele producten en experimenten van de afgelopen 15 jaar hebben menigeen, ook in de I.T. branche zelf, weinig ver-

trouwen ingeboezemd voor draadloos. De Informatica branche (I.C.T.) durft nu met 'air connect' producten te komen, die een volwaardige oplossing bieden in een kantooromgeving en daarom in een verzorgd of monumentaal interieur een welkome toepassing kunnen vormen. Ontsiering door bedrading en beschadigingen van het interieur blijven immers achterwege.

In de telefoniebranche worden recent telefooncentrales geleverd die door middel van een "cordless" insteekkaart en via A.P.'s de toestellen op het bureau draadloos verbinden. Ook deze ontwikkeling is robuust en wereldwijd.

Naast het esthetische aspect voegt draadloos ook nieuwe functionaliteit toe aan kantoorfuncties en publieksruimten. Met name een flexibele inrichting van werkplekken wordt mogelijk en de mobiliteit binnen een gebouw wordt aanzienlijk verruimd, immers overal is het vereiste signaal aanwezig om een verbinding tot stand te brengen.

Zo is bijvoorbeeld het Filmmuseum in het Vondelpark te Amsterdam toegerust met een ether-(net)signaal dat haar publieksruimten en gehele buitenterras bestrijkt en waar men in principe toegang (password vereist!) kan krijgen tot alle gedigitaliseerde publieksvoorzieningen. Een notebook met een ingesteld Wi-Fi 'kaartje' vormt hier natuurlijk het vereiste medium.

Overigens gold voor het Filmmuseum: zo weinig mogelijk inbreuk maken op de bestaande en onlangs gerestaureerde publiekszalen door geen zichtbare materialen toe te passen noodzakelijk

om de PC of notebook aan te sluiten op het bestaande netwerk.

Alle 'air-connect' producten, voorzien van een Wi-Fi keurmerk, voldoen. Prijsverschillen van merken zijn meestal te herleiden tot extra snufjes of specifieke software-functies, waarbij het beveiligingsaspect voorop staat. Veldsterktemetingen, vereist om een zo effectief mogelijke 'roaming' en belastingspatroon van de A.P. te bewerkstelligen behoren tot de taak van de deskundigen. De installatie van netwerk adapters, vooral in oudere systemen blijft ook geschoold werk. Op grond van een aantal ervaringen in de praktijk beschouwen we "Wi-Fi" als een nuttige en om speciale redenen (o.m. interieur afwegingen) als een welkom alternatief binnen bestaande netwerken; en voor nieuwe modale kantooresituaties in oudere bebouwing zelfs als een concurrerend product ten opzichte van arbeidsintensieve en lastige bekabelingwerkzaamheden.

*drs. J. Monasso / AT&A Consult / 020-7762987 /
Email: j.monasso@chello.nl*

■ Restauratie ervaringen (1)

Zierikzee, gelegen op het eiland Schouwen-Duiveland, is rijk aan monumenten. Het is er goed wonen. Jaarlijks trekken vele toeristen door de straatjes en bewonderen al het monumentale, waaronder de prachtige schepen die voor anker zijn gegaan in de Oude Haven. Deze Oude Haven is omsloten door mooie grachtenpanden, groot en klein.

Maria Coolen, docente kunstgeschiedenis, heeft zich altijd aangetrokken gevoeld tot huizen met een geschiedenis. Toen zij van een bevriend kunstenaar, die op de Oude Haven woonde, hoorde dat deze van plan was zijn monumentale woning te gaan verkopen ging haar hart sneller kloppen. Het was een huis waar vele jaren niets in veranderd was, veel van de oude sfeer is hierdoor bewaard gebleven. Het pand zal gebouwd zijn in de eerste helft van de 16^e eeuw. Moerbalken worden nog ondersteund door muurstaanders met korbel en sleutelstukken, versierd met een peerkraal. Zij kocht het huis en kon haar plannen gaan maken.

Vol vertrouwen stapte Maria naar de Gemeente. In korte tijd kreeg zij, tengevolge van personeelsmutaties, met drie verschillende monumentenambtenaren te maken. Opvallend was dat de voorlichting niet gelijk was, eerst zou ze 50% subsidie krijgen, later werd dat 20%. Kennis over bouwgeschiedenis was niet altijd voldoende aanwezig. Wat te doen bijvoorbeeld met de nog aanwezige betengeling? Is restauratie of vernieuwen van deze betengeling wel mogelijk? Voor een begroting van haar plannen

vroeg zij bij drie aannemers een offerte. Het viel haar op dat de ene aannemer veel meer van het oorspronkelijke wilde handhaven dan de andere. Maria wist goed wat zij wilde; zo veel mogelijk behouden, maar wel goed bewoonbaar maken. Met de laagste inschrijver klikte het en dus kreeg deze de opdracht het werk uit te voeren. Terug naar de Gemeente. Hoeveel zou nu subsidiabel zijn? Ook de betengeling? Daar had men geen antwoord op. Met behulp van de nieuw agetreden ambtenaar monumenten werd de Rijksdienst voor de Monumentenzorg (RDMZ) ingeschakeld. Maria werd op het spoor gezet van wandrestaurateurs. Goed gedocumenteerd ging ze terug naar de Gemeente. In juni 2000 ging de subsidie aanvraag bij de Gemeente de deur uit richting RDMZ. Binnen 8 weken antwoord? Nee, het was er niet. Maria vindt dat je erg goed gemotiveerd moet zijn om aan een restauratieklus te beginnen. Je moet constant bezig zijn om voortgang in het proces te houden. Na vele telefoontjes duurde het uiteindelijk meer dan negen maanden, voordat de beschikking in de bus viel. Maria moet uiterlijk medio 2002 met de restauratie beginnen en de klus moet eind 2002 gereed zijn.

Maria vindt het jammer dat zij niet in een vroeger stadium naar de RDMZ werd verwezen. Zij had dan een bouwhistorisch onderzoek kunnen laten verrichten, waarvan de kosten (deels) voor rekening van het Rijk waren gekomen of op z'n minst subsidiabel waren.

De aannemer is in september begonnen met het 'uitpellen' van het pand. Dan komen er leuke dingen tevoorschijn, togen in de gang, een nis, een weggetimmerde kast. Ook minder leuke dingen komen te voorschijn, waardoor de kosten zeker zullen oplopen. Plannen zullen moeten worden bijgesteld. Kan dat zomaar? Gaat de subsidie mee omhoog?
(wordt vervolgd) *H. Doeleman*

■ Subsidie houten vloeren

Aan "Info" nr. 26 van de RDMZ ontleen wij dat het repareren van historische houten vloeren in beginsel onder het BRRM 1997 als subsidiabele werkzaamheid aangemerkt kan worden. Het gaat dan om originele planken vloeren (eventueel ook de schildering daarop) en parket ouder – nemen wij aan – dan 50 jaar.

EMS

■ Het historische interieur

De interieur manifestatie (zie vorige nieuwsbrief) heeft als belangrijk blijvend stuk een fraai boek opgeleverd. Daarin worden de 100 topinterieurs van meest woonhuizen met zeer fraaie kleurenfoto's en een deskundige beschrijving voor het voetlicht gebracht. Streven was om die honderd huizen zo veel mogelijk in de tijd en over het land te spreiden. Uit de 17^e eeuw zijn weinig interieurs over, dus die kwamen er allemaal in. Uit de 18^e eeuw zijn er zo veel over dat een moeilijke keuze gemaakt moest worden. De 19^e eeuw bleek minder op te

leveren evenals de 20^e eeuw. Totaal werd uit een 600 huizen het aantal van die magische 100 geselecteerd. Het boek heet "Leven in toen" en kost fl. 85,-, een aanrader.

Nu wij het toch over boeken hebben, de Rijksdienst (RDMZ) bracht als haar jaarboek 2001 "Interieurs Belicht" uit, dat in Zeist te bestellen is maar ook in de boekhandel ligt. Enige boerderij-interieurs springen eruit en tevens twee modern aangebrachte plafondschilderingen, die er ooit geweest waren, maar die al lang verdwenen zijn. fl. 49,36 in de boekhandel.

De tentoonstelling in het Rijksmuseum "Rococo in Nederland" wordt begeleid door een kloeke zeer fraaie catalogus. Voor diegenen, die een huis bewonen waarin die stijl aanwezig is, zeer aan te raden. Ook dat boek kost fl.85,- dankzij eveneens veel sponsor geld. Een koopje voor de liefhebber.

En om nog even door te gaan: in het Haags Gemeente Museum is de tentoonstelling over interieurs op schilderijen en aquarellen van 1600 tot 1900 "De Nederlanders thuis" net geopend. Die begeleidt in dit geval het standaardwerk op dit gebied "Nederlandse interieurs van 1600-1900" van prof. dr C. Willemljn Fock, Jet Pijzel- Dommissie, Eloy Koldewey en Titus Eliëns. Dat kost fl.121.36. Het boek bevat meer afbeeldingen dan op de tentoonstelling hangen, maar beide zijn de moeite waard. Jet Pijzel promoveerde eerder dit jaar op "Het Nederlandse Pronk poppenhuis" waarin zij alle bekende Nederlandse 17^e-18^e eeuwse pop-

penhuizen behandelt, die door welgestelde dames zijn ingericht op ongelofelijk nauwgezette wijze en voor fenomenale bedragen. De dissertatie is ook in de boekhandel en geeft echt unieke details weer van interieurs, die nergens anders zijn overgeleverd. Dat standaardwerk kost fl.150.

Ileen Montijn schreef voor de Open Monumentendag 2001 een pocket "Huis en haard" over hoe wij in het verleden onze huizen bewoonden. Heel aardig en fl.27.50. Alles bij elkaar weken leeswerk

EMS

■ Tips bij waterschade

Het Instituut Collectie Nederland, Postbus 76709, 1070 KA te Amsterdam geeft een handige draaischijf uit met tips hoe te handelen met historische gebouwen, meubels, boeken, schilderijen, pleisterwerk, vloeren, behang etc. etc. als er waterschade is. Dat kan zijn door lekkage, overstroming of bluswater. Tijdig, dwz. binnen 48 uur, de juiste maatregelen treffen kan groter onheil voorkomen. Zo is te snel drogen steeds funest, laat de verwarming uit, ook vanwege schimmelvorming. Zo is er veel meer.

Het Instituut heeft een laboratorium, dat adviezen kan geven op gebied van conservering en restauratie van alles dat aan veroudering en bederf onderhevig is zoals hout, textiel en schilderijen. Zelfs over stenen beelden weten zij verstandige dingen te melden.

EMS

■ De nieuwe Instandhoudings regeling

Na al dit kunsthistorische geweld nog even de stand van zaken met het BRIM = Besluit Rijkssubsidie Instandhouding Monumenten. Het ziet er niet naar uit, dat het ontwerp daarvoor nog deze kabinetsperiode uit de verf komt. Onlangs heeft het NCM bestuur met de raad voor de Cultuur hierover een gesprek gehad om ook langs die kant de druk op de ketel te houden. De vaak positieve rol van de Provincies bij restauratie subsidie verlening is daarbij benadrukt; die moeten wij behouden.

EMS

■ Jaar van de boerderij 2003

Boerderijbewoners zal het interesseren, dat aan hun type woning in 2003 veel aandacht zal worden besteed. Oktober 2003 is er een internationaal congres over in ons land; Open Monumentendag zal dat jaar in het teken van de boerderij staan; er komt een TV serie met 12 afleveringen, een voor iedere Provincie. De Stichting Historisch Boerderij Onderzoek te Arnhem komt met een inventarisatieverslag en de boerderij interieurs worden speciaal onder de aandacht gebracht.

EMS

■ Cultuurhistorie in de nieuwe wet Ruimtelijke Ordening

U hoeft maar even in de auto te stappen en rond te rijden en U ziet : Nederland is / gaat op de schop. Vanuit NCM wordt geijverd om bij alle plannemakerij de cultuurhistorie zijn door ons allen zo gewenste plaats te geven. Voorkomen is genezen, als plannen er eenmaal liggen kan er met bezwaarschriften wel wat bereikt worden, maar dat kost veel geld en veel moeite. Op het Voorontwerp van de nieuwe wet op de ruimtelijke ordening heeft het NCM op 30/10 gereageerd met een pleidooi voor een grotere rol voor de Provincies. Immers de meeste gemeentes zijn slecht toegerust om de cultuur historie in het geding te brengen bij het maken van nieuwe bestemmings-plannen. De provincies zijn daarvoor beter ingericht.

EMS

■ Schilderwerk aan Monumenten

Sinds 1 Januari 2000 mag voor schilderwerk binnen alleen verf gebruikt worden, die arm is aan vluchtige stoffen. Sinds 23 Mei 2001 is daar op voor Rijksmonumenten een uitzondering gemaakt, zoals te lezen is in de Staatscourant van 23-05-2001. De schilder mag "ouderwetse" olie verf met oplosmiddelen gebruiken voor "oorspronkelijke, historische of door restauratie tot stand gekomen elementen". Het moet gaan om herstel of onderhoud van historische afwerkings- of toplagen. De uitzondering geldt dus niet voor nieuw ingebrachte zaken.

EMS

■ Gemeenteraadsverkiezingen

Op 6 maart zijn er Gemeenteraadsverkiezingen. Het is aan te raden om raadsleden op de hoogte te stellen van wat er in Monumentenland leeft. Bij het NCM, Herengracht 474, 1017 CA Amsterdam is een kleine brochure te krijgen "Kiezen voor Monumenten" geheten waarin een aantal goede tips staan om met raadsleden te bespreken. Ook staan er punten in die in een gemeenteprogramma opgenomen kunnen worden. Van groot belang zijn het opstellen van een Monumentenverordening en het instellen van een Monumentencommissie waar die nog niet bestaan. Hoe staat het met de gemeentelijke Monumentenlijst? Doet de gemeente aan subsidiëren van hun gemeentelijk Monumenten? Wat doet de gemeente met de nota Belvedere?

EMS

■ Woningwet

Per 01-01 2002 zal waarschijnlijk de nieuwe Woningwet van kracht worden. De gemeenten dienen dan een welstandsbeleid te formuleren aan de hand van een welstandsnota. Dat geeft mogelijkheden voor particuliere organisaties op Historisch en Monumentengebied de gemeente daarbij te helpen en zo wat zeggenschap te krijgen. Pro-actief zijn in deze voorkomt dat de gemeente zaken vergeet of op de lange baan schuift.

EMS

■ Decorbouw

De architect Walter Kramer, een voortreffelijk vakman als restauratie-architect, schrijft wat provocerend in het November nummer van het blad Monumenten een artikel met de vraag "Decorbouw: schijnarchitectuur"?

Hij geeft een hele reeks voorbeelden van gebouwen waar bij vernieuwing alleen de (voor-) gevel bleef staan en de hele rest erachter tot in de kelders werd afgebroken. Achter die, historische, gevel kwam vervolgens een geheel nieuw gebouw. Hij noemt dat decor- of coulissenbouw, schijn- of schotjes -architectuur en plakt er derhalve al een etiket van misprijzen op. Men komt dit fenomeen echter in heel Europa tegen en zelfs in Amerika.

Het simpele feit dat men zo te werk gaat duidt op een behoefte om het bekende, vertrouwde, aspect van een straatwand te behouden.

Architectuur heeft twee kanten: vorm geven aan het uiterlijk van een gebouw en de indeling van de ruimte daarbinnen. Bij handhaving van het bestaande uiterlijk kan o.i. niet sprake zijn van schijn: het blijft wat het was.

Zijn probleem is dat er een discrepantie gaat ontstaan tussen uiterlijk en innerlijk van een gebouw. Hoe zit dat dan met een oude fabriek, die omgebouwd wordt tot flatgebouw zoals de graansilo en maalderij aan het U in Amsterdam of oude textiel fabrieken in Twente of een loods van een keramiekfabriek in Maastricht waar allerlei andere activiteiten of een museum een plaats vinden? San

Francisco is daar met het hergebruik van een oude Delmonte conservenfabriek aan de haven als een soort supermarkt al tientallen jaren geleden mee begonnen. Het uiterlijk van die gebouwen wilde men handhaven en dat vertelt niet wat daar nu binnen gebeurt.

Nieuwe gebouwen doen dat ook vaak niet. Het Centraal Station in Den Haag is gewoon een hoog kantoorgebouw, als niet onderop met grote letters en een NS logo het gebruik geafficheerd zou worden zou je niet weten dat er een station achter schuil gaat. En vlakbij staat de Koninklijke Bibliotheek (waarvan de ingang zo verstopt zit dat schrijven dezes een kwartier moest zoeken voordat die gevonden werd), die uiterlijk nauwelijks verschilt van het Ministerie ernaast. En het nieuwe Stadhuis daar: afficheert dat zich als zodanig? Of is het gewoon een groot kantoor?

Kramer geeft verschillende overwegingen waarom je de oplossing van behoud van een gevel, meestal in een stads- of dorpskern zou willen nastreven: "een oude gevelwand niet verstoren [o.i. een goede reden, zie vreselijke dingen als de UB in Amsterdam en het vernieuwde Zutphense gemeentehuis]; het behoud van iets herkenbaars, vertrouwd [heel veel mensen hebben dat wat, conserverende, conservatieve gevoel; het kost minder energie dan om je aan te passen aan iets nieuws]; subsidie voor gevelherstel binnen halen om daarmee de totale bouwkosten wat te kunnen drukken

[de woordkeus geeft zijn misprijzend oordeel hierover, maar de stelling is o.i. geen doel maar een gevolg van de andere twee overwegingen]". Wat Kramer erop tegen heeft is typisch des architectes. De buitenkant wekt verwachtingen, die binnen niet vervuld worden. Maar zoals hierboven reeds aangegeven is dat vaak het geval.

Die vervulling of niet-vervulling geldt voor enkelen, die het gebouw binnen gaan en als die er geen moeite mee hebben is er niets aan de hand. Het grootste aantal mensen loopt, fietst of rijdt anderszins langs de gevels en ziet graag een mooie gevelwand als algemene huiskamer van stad of dorp voor iedereen.

Het gevoel is, dat het overgrote deel van de bevolking de oude gevels, als die harmoniëren met hun omgeving, prefereren boven zgn. "contrasterende" nieuwbouw. Dat laatste is een modekreet, die veel kwaad doet omdat veel ambtenaren en wethouders denken dat zij daarmee bijdetijds zijn.

Het interessante is, dat in de betere nieuwbouwwijken kopieën van twee onder-een- kap of een kort rijtje jaren- dertig stijl bakstenen huizen onder een dak met flink overstek als warme broodjes van de hand gaan. Die hebben iets aardigs net zoals monumenten meer karakter hebben dan erg veel blote billen nieuwbouw met slechte verhoudingen, dakloos, kille afwerking met kunststof kozijnen en beton in het zicht. Beton dat altijd lelijk verweert.

Architecten geven elkaar prijzen voor hun modernistische bedenkels,

maar de gewone burger kiest voor wat gezelligers, iets wat in ons natte en gedurende ruim de helft van het jaar koude en winderige klimaat beschermend, vriendelijk en uitnodigend oogt.

Als nieuwbouwarchitecten mooie huizen zouden ontwerpen met de verhoudingen, die al 2500 jaar of langer hun waarde bewezen hebben, gebouwd met degelijke mooi verwerende materialen in een stijl die eigentijds is, dan zouden de vandaag als monumenten geklasseerde huizen en gebouwen geen speciale beschermende status behoeven.

Alleen als er een historische connotatie aan een pand verbonden is of als het huis uitzonderlijk rijk gedecoreerd is in het verleden zou er een beschermende staatshand over uitgestrekt hoeven te worden. In de 18^e eeuw en ook later nog zijn talloze 16^e en 17^e eeuwse huizen voorzien van nieuwe gevels en soms ook nieuwe indelingen erachter. Dus in die tijd waren de rollen vaak omgedraaid: een nieuwe gevel voor een oude binnenkant. Die nieuwe gevels werden echter wel ontworpen met gevoel voor verhoudingen en met oog voor de harmonie met de omgeving.

Onze conclusie: niets mis met het laten voortbestaan van een tevredenstellende, in het stads/ dorpsbeeld passende gevel en leve de variatie daarachter.

EMS

■ Monumenten en kleuren (bij de omslag)

Als gevolg van de Monumenten-wet, zijn eigenaren van rijksmonumenten en de overheid tot elkaar veroordeeld. Vaak gaat dit goed en kunnen eigenaren in goed overleg met de overheid tot een wijze van beheeren en instandhouden/herstel komen. In andere gevallen echter gaat het mis. Een mooi voorbeeld daarvan is de polemiek die momenteel gaande is rond een pand aan de Brink te Deventer.

Dit pand is een aantal jaren geleden door de huidige eigenaar gekocht. Deze is vervolgens gestart met het opknappen van het pand. Toen het punt van de kleurkeuze voor de buitenkant aan de orde kwam, greep de eigenaar terug op indrukken die hij had opgedaan in buitenlandse Hanzesteden. De kleurstelling daar is in veel gevallen aanzienlijk kleuriger, dan de kleurstelling die op de Brink gebruikelijk is, te weten in hoofdzaak witte tinten en diverse tinten groen voor de ramen, kozijnen en deuren.

Op grond van deze indrukken besloot de eigenaar tot de keuze zoals die op de omslag terug te vinden is. Deze keuze werd door de gemeente Deventer niet geaccepteerd. Partijen bleken in overleg ook niet tot elkaar te komen en bereiden thans een juridische procedure voor. Uit de discussie zijn drie belangrijke aspecten te onderscheiden.

In de eerste plaats de kwestie van smaak. Uit de reacties van het publiek en uit gesprekken met bewo-

ners van de binnenstad blijkt dat de meningen over de vraag of mensen de keuze waarderen, zoals valt te verwachten sterk uiteenlopen. Voor de meesten is er geen middenweg, men vindt het prachtig of men vindt het afschuwelijk.

Daarnaast is er de discussie over de cultuur-historische context. Diverse deskundigen hebben zich met deze materie bezig gehouden. Zonder direct een oordeel te vellen, valt uit de discussie wel op te maken dat de marges tussen wat gewenst wordt door de overheid, en wat nu is gekozen aanzienlijk kleiner zijn, dan het contrast met de belendende panden doet vermoeden.

Tot slot leeft de vraag, of het belang van de kleurstelling zodanig zwaar weegt dat een dergelijk zwaar middel, zoals een juridische procedure, gerechtvaardigd is. Het gaat immers om verf en niet om een onomkeerbare ingreep.

De lezer wordt van harte uitgenodigd zijn eigen mening over deze discussie te vormen.

Het ligt in de bedoeling, om tijdens de rondwandeling op de aanstaande jaarvergadering, ook even langs dit pand te wandelen. Indien mogelijk, zal de eigenaar een korte toelichting geven.

■ Oproep

Ten behoeve van onze vereniging, wordt momenteel hard gewerkt aan een eigen homepage. Deze homepage zal een belangrijk middel worden in de communicatie tussen onze vereniging en de leden. Het bestuur roept daarom de leden op om materiaal voor de homepage aan te leveren. Te denken valt bijvoorbeeld aan foto's alsmede aan teksten. De teksten mogen over de meest uiteenlopende onderwerpen gaan. Alle bijdragen zijn meer dan welkom!

■ Lid worden, lid maken!

Om de eigenaren bewoners van Rijksmonumenten effectief te kunnen vertegenwoordigen zijn twee dingen nodig:

Het bestuur moet weten wat voor problemen er bij de leden leven op het gebied van restauratie en instandhouding van hun pand,

Het bestuur dient met overheden te spreken namens een zo groot mogelijk aantal leden.

Laat u zich dus niet onbetuigd en meld ons waar uw problemen liggen. Vindt u dat de wet WOZ uw pand te hoog waardeert, zodat de drempel voor aftrek van onderhoud ook te hoog komt te liggen? Laat het ons weten. Geeft de nieuwe maatregel van bestuur voor restauratiesubsidies (Brrm) u grote problemen? Fax of schrijf ons. Kunt u niet uit de voeten met financiering? Laat het ons weten. Kent u mensen in de buurt met een monument (Rijks), wilt u hen dan wij

zen op ons bestaan? Wij staan voor het behoud van monumenten in een passende omgeving.

E. Munnig Schmidt
Herengracht 474
1017 CA Amsterdam
telefoon 0294 23 12 80
telefax 0294 23 26 51

■ Colofon

Uitgegeven door de Vereniging
Bewoond Bewaard

Herengracht 474
1017 CA Amsterdam
telefoon 0294 23 12 80
telefax 0294 23 26 51

Redactie

E. Munnig Schmidt
C. de Groot
H. Doeleman
D. de Vilder

Opmaak en realisatie

Drukkerij De Bruijn b.v., Deventer.